

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk Gebied**
Programma Klimaatopgave

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 16 juli 2021
Betreft Beantwoording schriftelijke vragen over koolstofvastlegging

Ons kenmerk
DGNVLG-PKO-LNV / 21170579

Geachte Voorzitter,

Uw kenmerk
2021Z11284

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van de leden Boswijk en Bontenbal (beiden CDA) over koolstofvastlegging (2021Z11284, ingezonden 21 juni jl.).

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2021Z11284

1

Bent u bekend met het artikel 'Markt loopt warm voor koolstofboeren' van 14 mei 2021?

Antwoord

Ja.

2

Kunt u aangeven wat de potentie is van koolstofvastlegging in de agrarische sector ten behoeve van het Nederlandse klimaatbeleid?

Antwoord

Voor minerale landbouwbodems is in het Klimaatakkoord afgesproken dat vanaf 2030 0,5 Mton CO₂-eq. koolstof per jaar extra moet worden vastgelegd ten opzichte van het emissiepad bij ongewijzigd beleid in 2016. In het onderzoeksprogramma Slim Landgebruik wordt de effectiviteit van koolstofvastleggende maatregelen voor minerale landbouwbodems nader onderzocht, op basis waarvan de inschatting van de totale potentiële koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems zal worden bepaald. De daadwerkelijke koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems is in de praktijk afhankelijk van de implementatie van diverse maatregelen door boeren.

Voor veenbodems gaat het vooral om het behoud van koolstof in de bodem en daarmee het voorkomen van CO₂-emissie. In het Klimaatakkoord is afgesproken dat er in 2030 1 Mton CO₂-eq. broeikasgasemissiereductie gerealiseerd zal zijn binnen een areaal van ca. 90.000 ha veengronden. Het totaal areaal veengronden (exclusief moerige gronden) in beheer bij de landbouw is ca. 200.000 ha. Het is op dit moment onduidelijk welke maatregelen mogelijk zijn om de emissies van broeikasgassen substantieel verder terug te dringen.

Voor koolstofvastlegging in bomen in combinatie met landbouw, oftewel 'agroforestry', is de potentie in de eerste 10 jaar 2,3 tot 3,1 ton CO₂-eq./ha/jaar aan onder- en bovengrondse houtige biomassa, afhankelijk van het teeltsysteem. De totale potentiële koolstofvastlegging door 'agroforestry' kan bepaald worden door dit te vermenigvuldigen met het aantal hectare dat gerealiseerd wordt. Hier zal ik uitgaan van de ambitie uit de Bossenstrategie om 7.000 ha 'agroforestry' in 2030 te realiseren, wat uitkomt op een totale potentiële koolstofvastlegging van ca. 0,016-0,022 Mton CO₂-eq./jaar. Omdat bomen naarmate ze ouder worden sneller koolstof vastleggen, kan dit na 10 jaar verdubbelen tot ca. 0,032-0,044 Mton CO₂-eq./jaar. Hier zit echter wel een grens aan.

De 7.000 ha is de voorlopige ambitie voor 2030. Het is mijn streven om het areaal 'agroforestry' zo snel mogelijk op te schalen en ik verken de haalbaarheid van een hogere ambitie van 25.000 ha. Indien haalbaar, wordt de totale potentiële koolstofvastlegging door 'agroforestry' groter.

3

Op welke manier kan 'carbon farming' het verdienmodel van de Nederlandse boer verbeteren?

Antwoord

'Carbon farming', zijnde het toepassen van koolstofvastleggende/-behoudende¹ maatregelen, kan zorgen voor een extra inkomstenbron voor de boer. Dit kan o.a. door de verkoop van 'carbon credits' op de vrijwillige markt. Eén 'carbon credit' staat voor een bepaalde hoeveelheid vastgelegde of behouden koolstof. De 'carbon credits' kunnen worden gekocht door een individu of bedrijf dat vrijwillig betaalt voor het vastleggen/behouden van koolstof door de boer. Daarnaast kunnen bedrijven binnen de agrifoodketen boeren betalen voor het vastleggen/behouden van koolstof, bijvoorbeeld door een hogere prijs te betalen voor de afgenomen producten. Een andere mogelijkheid is dat overheden boeren belonen voor het vastleggen/behouden van koolstof middels subsidies en/of het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

Bovendien verbetert het verhogen van het organische stofgehalte (en daarmee koolstofvastlegging) in minerale bodems de bodemkwaliteit, wat op de lange termijn zorgt voor een stabielere of zelfs hogere opbrengst. Evenzo kan de opbrengst van fruit- en notenbomen in het geval van agroforestry, zorgen voor een extra inkomstenbron.

4

Deelt u de mening van Eurocommissaris Timmermans dat Nederland niet geschikt is voor het op grote schaal vastleggen van koolstof in landbouwbodems?

Antwoord

Eurocommissaris Timmermans noemde tijdens een door LTO georganiseerd webinar de hoge grondprijzen en de opbrengsten in Nederland een belemmering voor het op grote schaal verwaarden van extra koolstofvastlegging in minerale landbouwbodems middels 'carbon credits'. De relatief lage prijs voor een 'carbon credit' op de internationale markt dekt niet de alternatieve kosten die Nederlandse boeren maken om extra koolstof vast te leggen. De verwachting is echter dat regionale koolstofprojecten boeren mogelijk een hogere prijs kunnen bieden voor hun 'carbon credits', vergeleken met de huidige internationale marktprijs. Ook noemde Eurocommissaris Timmermans tijdens hetzelfde webinar het relatief hoge organische stofgehalte van Nederlandse minerale landbouwbodems. Dit maakt het moeilijk om de additionaliteit van de vastgelegde koolstof aan te tonen, hetgeen noodzakelijk is voor het verwaarden ervan.

5

Welke initiatieven ontplooit u om boeren in Nederland te ondersteunen bij 'carbon farming'?

¹ In het geval van niet scheuren van grasland op minerale bodems en grondwaterstand-verhogende maatregelen voor grasland op veenbodems.

Antwoord

De lopende initiatieven van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) om boeren in Nederland te ondersteunen bij 'carbon farming' hebben vooral betrekking op onderzoek en pilots met betrekking tot de effectiviteit, toepasbaarheid en kosten van koolstof-vastleggende/-behoudende maatregelen op minerale- en veenbodems. De resultaten hiervan worden breed gedeeld met boeren via netwerken om hen handelingsperspectieven te bieden. Voor koolstofvastleggende/-behoudende maatregelen op minerale bodems loopt dit grotendeels mee in de opdracht van het ministerie van LNV aan Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) voor versterkte kennisverspreiding over duurzaam bodembeheer en klimaatadaptatie. Op EU-niveau co-financiert het ministerie van LNV de Nederlandse deelname van ZLTO en Bionext aan het Interreg North Sea Region project "Carbon Farming". In dit project worden maatregelen onderzocht in de praktijk, verdienmodellen ontworpen en in show cases uitgetest.

Het ondersteunen van 'agroforestry' doe ik op verschillende manieren. Ik ondersteun verschillende onderzoeksprojecten en pilots de komende jaren die 'agroforestry' moeten versterken, zoals het 'living lab agroforestry' op de Floriade. Ook ben ik samen met andere partijen bezig met de opzet van een landelijk kennisnetwerk 'agroforestry'. Verder verken ik hoe financiële prikkels en ondersteunende beleidskaders geboden kunnen worden via het NSP en het omschakelprogramma kringlooplandbouw. Er zijn eerder al een aantal stappen gezet, zo is er bijvoorbeeld nu een passende gewascode voor voedselbosbouw, waardoor dit type landgebruik in aanmerking komt voor hectarevergoedingen in het GLB. Ook zijn er sinds dit jaar fiscale voordelen vanuit de MIA\Vamil voor ondernemers die 'agroforestry' willen toepassen.

6

Verwacht u dat de beleidsaanpassing die in het rapport 'Bestemming Parijs' wordt genoemd, zal worden doorgevoerd, waarbij het gaat om het samenvoegen van non-energetische emissies van de landbouw en landgebruik tot een gemeenschappelijke pijler genaamd 'Agriculture, Forestry en Land Use', gezien het feit dat samenvoeging van de sectoren landgebruik en landbouw inhoudelijk gezien niet onlogisch is en kan leiden tot meekoppelkansen (onder andere het zogenaamde 'carbon farming', het belonen van boeren voor koolstofvastlegging in grond en gewassen)²? Wat kan dat betekenen voor de Nederlandse agrarische sector?

Antwoord

Het samenvoegen van non-energetische emissies van de landbouw en landgebruik tot een gemeenschappelijke pijler genaamd 'Agriculture, Forestry en Other Land Use' (AFOLU) is één van de voorstellen die de Europese Commissie op 14 juli heeft gepresenteerd als onderdeel van het 'Fit for 55' pakket. Dit pakket bevat een reeks aan voorstellen voor herzieningen en wijzigingen van het bestaande EU-klimaatbeleid, om in 2030 een hoger EU-emissiereductiedoel te realiseren van 55% ten opzichte van 1990. Op dit moment wordt beoordeeld wat

² Kamerstuk 32813, nr. 664

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk Gebied**
Programma Klimaatopgave

Ons kenmerk
DGNVLG-PKO-LNV / 21170579

het voorstel kan betekenen voor de Nederlandse agrarische sector. Uw Kamer zal via de BNC-route hier nader over worden geïnformeerd.